

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертаційну роботу Амаляна Арутюна Вільямсовича
на тему: "Облік продажу товарів із наданням знижок та бонусів",
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)

1. Актуальність теми дослідження.

Із розвитком інструментів залучення покупців та стимулювання збуту до переліку невирішених питань, що потребують особливої уваги, відносять і певні проблеми інформаційного забезпечення управлінських рішень з оцінки ефективності таких інструментів. Враховуючи місію облікової системи, як головного елемента забезпечення даними управлінського персоналу або власників, виникає потреба у вдосконаленню системи обліку знижок, бонусів та програм лояльності.

Розмаїття видів знижок і бонусів, значні обсяги їх надання суб'єктами господарювання на тлі прогалин у нормативно-правовому регулюванні обліку наразі не забезпечують можливості для належного відображення таких операцій. Поширення у вітчизняній практиці нових форм заохочення клієнтів, у тому числі запозичених із зарубіжного досвіду торгівлі, вимагає комплексного підходу до побудови єдиної системи обліку операцій з продажу товарів із наданням знижок та бонусів з метою забезпечення цілісного підходу до їх обліку, підвищення актуальності, повноти та достовірності облікової інформації щодо таких операцій, а також недопущення викривлень у фінансовій звітності. Необхідність вирішення поставлених питань визначає актуальність теми дисертаційного дослідження Амаляна Арутюна Вільямсовича, її наукову та прагматичну цінність.

2. Наукова новизна одержаних результатів дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів визначається розробкою цілісної системи обліку операцій з продажу товарів із наданням знижок та бонусів. Автор детально досліджує підходи до обліку досліджуваних операцій на основі аналізу торговельних угод на предмет співвідношення зобов'язань сторін, етапів виконання, економічної сутності правочинів.

За результатами аналізу пропонується виділяти й відображати в обліку окремі компоненти торговельних операцій. У роботі обґрунтована доцільність виділення в якості окремого об'єкта обліку доходів майбутніх періодів за результатами програм лояльності на 1

Вх. № 325 від 24.10.2016р.
Вчений секретар Зорієва О.А.

відображення грошової вартості тих бонусів та знижок, які будуть погашені у майбутньому, запропоновано критерії визнання, методи оцінки та порядок обліку (п. 3.1, с. 113-119, 130-131). Автором удосконалено методичні підходи до визнання доходів за результатами операцій з продажу товарів із наданням знижок та бонусів після дати первинної реалізації, запропоновано єдину б-крокову модель відображення таких операцій в обліку на основі аналізу торговельних угод із клієнтами (п. 3.1, с. 132). Розроблено пропозиції щодо відображення елементів фінансової діяльності, характерних для операцій з надання знижок за завчасну оплату, як окремого компонента торговельної операції з відповідним визнанням та оцінкою (п. 3.1, с. 134-135).

У дослідження набули подальшого розвитку понятійний апарат у частині визначення сутності понять «знижка» (п. 1.2, с. 42), «бонус» та «партнерська бонусна програма» (п. 1.2, с. 45) для цілей обліку, класифікація і типологія знижок (п. 1.2, с. 30-33) та бонусів (п. 1.2, с. 43). Заслугове уваги результат аналізу сценаріїв реалізації партнерських бонусних програм та розробка порядку відображення таких програм в обліку на основі співвідношення ролей сторін-учасників таких програм (п. 2.2, с. 93-95, Додаток И). Теоретичний та практичний інтерес становить дослідження напрямів аналізу ефективності здійснення досліджуваних операцій з метою визначення вимог до інформаційного забезпечення такого аналізу (п. 3.3, с. 162-163), розроблені автором вимоги до інформаційних систем підприємств, що використовують у своїй діяльності знижки та бонуси (п. 3.3, с. 166-168), а також підходи до доробки баз даних інформаційних систем у частині врахування специфіки досліджуваних операцій (п. 3.3, с. 169-173).

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Аналіз змісту дисертаційної роботи Амаляна А. В. свідчить про логічність викладення матеріалу, достатність обсягу та глибини дослідження. Основні положення дисертації відображають поставлені завдання. Розроблені в результаті дослідження наукові положення та рекомендації є достатньою мірою обґрунтованими, а одержані висновки – достовірними.

Обґрунтованість отриманих здобувачем результатів підтверджується обсягом опрацьованих даних, літературних джерел та нормативно-правових актів, їх критичним аналізом з наведеними конкретними висновками і рекомендаціями, застосуванням загальнонаукових й спеціальних методів пізнання, публікаціями у наукових виданнях. Про достатній рівень достовірності результатів дослідження свідчать також апробація їх на міжнародних науково-практичних конференціях та у практиці діяльності вітчизняних підприємств, що підтверджується довідками про впровадження результатів роботи.

Представленій роботі властива наукова та практична цінність. Наведене дозволяє зробити позитивний висновок щодо наукового рівня, дисертанта, достовірності теоретичних обґрунтувань та висунутих до захисту положень.

4. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри бухгалтерського обліку Національної академії статистики, обліку та аудиту за темою «Організація і методологія бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в умовах глобалізації: досвід, проблеми, перспективи» (державний реєстраційний номер 0114U002406), в межах якого автором розроблено рекомендації з удосконалення методики та організації обліку операцій з продажу товарів із наданням знижок та бонусів.

5. Практичне значення одержаних результатів.

Результати представленого дослідження мають не тільки теоретичну, але і певну практичну цінність. Впровадження в практику діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання розроблених здобувачем рекомендацій може сприяти підвищенню повноти та достовірності облікової інформації, а також, як наслідок, якості рішень, що приймаються користувачами на підставі такої інформації.

Підтвердженням практичної спрямованості рекомендацій здобувача є впровадження основних результатів дослідження у практику діяльності таких вітчизняних підприємств: ПП «Дуомед» (м. Дніпро, довідка № 31/1 від 31.05.2016), ТОВ «Ортомедікал» (м. Київ, довідка № 18-01/2016 від 18.01.2016), ТОВ «Фортмедика» (м. Київ, довідка від 31.05.2016), ТОВ «Мак-Сервіс» (м. Київ, довідка № 1-5/16 від 31.05.2016), ТОВ «Арагон» (м. Київ, довідка від 31.05.2016).

6. Стиль та мова викладення результатів дослідження.

Дисертаційна робота Амаляна А.В. характеризується науковим стилем викладення. Текст дисертації та автореферату оформлено згідно вимог МОН України, викладено науковою мовою у логічній послідовності, з наведенням значної кількості ілюстрацій і табличного матеріалу, що сприяє поглибленню розуміння отриманих результатів. Отримані результати достатньо обґрунтовані та аргументовані. За змістом проведених досліджень робота відповідає спеціальності 08.00.09 - Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності).

Автореферат за змістом відповідає науковим положенням і висновкам, наведеним у дисертації, відображає її структуру та послідовність викладення матеріалу. Усі пункти наукової новизни дослідження, які заявлені в авторефераті, необхідним чином розкрито у дисертаційній роботі.

7. Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях.

За результатами дисертаційної роботи опубліковано 14 наукових праць загальним обсягом 6,62 друк. арк. (дисертанту належить 6,47 друк. арк.), у тому числі 1 стаття у науковому періодичному виданні, що внесено до міжнародної наукометричної бази даних, 1 стаття у зарубіжних виданнях, 7 статей у фахових виданнях України, 5 тез доповідей на конференціях. Публікації повною мірою відображають основні результати дисертації.

8. Зауваження та дискусійні положення дисертаційної роботи.

Дисертація Амаляна А. В. написана послідовно, є завершеним науковим дослідженням та у цілому заслуговує на позитивну оцінку. Разом з тим, у роботі є окремі дискусійні моменти, які потребують уточнення та додаткової аргументації:

1. У підрозділі 1.2 першого розділу наведено типологія знижок (с. 32-33), а також зазначено, що бонуси є похідними від знижок інструментами (с. 45), але автором не розглядаються питання типології бонусів та можливості застосування типології знижок при аналізі бонусів.
2. Досліджуючи методикку визнання доходів від реалізації за результатами операцій з продажу товарів із наданням покупцям знижок та бонусів для їх застосування у майбутньому, дисертантом не розкрито питання визнання доходів за умови продажу товарів у ході експортних операцій та впливу курсових різниць на оцінку доходів та доходів майбутніх періодів за результатами таких операцій.
3. У підрозділі 3.3 третього розділу дисертації автором висунуто рекомендацію щодо розкриття у фінансовій звітності не лише вартісних показників щодо досліджуваних операцій, а також і якісну інформацію (у т. ч. щодо зроблених припущень, часових вимірів визнання доходів, властивих ризиків тощо), при цьому, на нашу думку, у дисертації бракує прикладу реалізації даної пропозиції з наведенням можливої форми подання інформації.
4. Автором за результатами проведеного дослідження розроблено порядок відображення в обліку операцій з продажу товарів із наданням знижок та бонусів за умови погашення таких знижок та бонусів у майбутньому (с. 130-131), Це певним чином забезпечує можливість підвищення якості облікової інформації. Але запропонований порядок вимагає реєстрації та обробки інформації щодо додаткових аспектів діяльності торговельних підприємств, що може вимагати відповідних додаткових витрат, у зв'язку з чим доцільним було б навести більш чітке

визначення критеріїв необхідності застосування такого порядку, ніж посилання на суттєвість обсягів операцій (с. 133), яка є вкрай суб'єктивним критерієм.

5. Розроблені дисертантом рекомендації щодо вдосконалення системи обліку не проаналізовані на предмет впливу на показники фінансової звітності у разі їх реалізації на практиці.
6. Окремі частини дисертації характеризуються значними обсягами реферування на тлі досить лаконічних власних висновків.
7. Викликає сумніви доречність дослідженої в пункті 3.1 (с. 120-122, 124-125) історії розробки та прийняття окремих міжнародних стандартів фінансової звітності та Тлумачень КТМФЗ.

Проте, наведені зауваження не стосуються принципових положень, які складають наукову новизну і виносяться на захист, та в цілому не знижують наукової та практичної цінності дисертації, а лише підтверджують актуальність обраної теми.

9. Загальний висновок.

Дисертація Амаляна А.В. є завершеним самостійним науковим дослідженням, яке відповідає обраній темі. Заявлену мету дисертаційної роботи досягнуто, відповідні їй завдання виконані. Загальні висновки і пропозиції, наведені в роботі, відображають основні результати проведеного дослідження. Отримані здобувачем результати мають наукову і практичну значимість, а основні положення змісту дисертації апробовані на науково-практичних конференціях та в практиці діяльності вітчизняних підприємств, опубліковані в наукових працях та повністю викладені в авторефераті. Обсяг друкованих праць та їх кількість відповідає вимогам щодо публікацій основного змісту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Дисертація «Облік продажу товарів із наданням знижок та бонусів» виконана на належному науковому рівні, має практичну спрямованість і відповідає вимогам пп. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р., зі змінами і доповненнями, а її автор - Амалян Арутюн Вільямсович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент

д.е.н., професор, перший проректор з науково-педагогічної роботи
Національної Академії статистики, обліку та аудиту

О.Ю. Редько

24 жовтня 2016 року

